

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis,
Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis,
eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et
Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XLI. Creaturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](#)

gendo, quād timor proprii casū. S. Thom.
in c. 6. Gal. L. I.

§. X.

In Correctione oderis vitia, non hominem.

Perfectō odio oderam illos. Ps. 138. 22.

Quid est, perfectō odio? oderam in eis ini-
quitates eorum; diligebam conditionem illorum.
Hoc est perfectō odio odisse; ut nec propter vitia
homines oderis; nec vitia propter homines dili-
gas. S. Aug. hic.

Et increpavit Iesus Spiritum immundum, Luc. 9. 43. *& sanavit puerum.* Nos
contrā peccatores excravimus, sceleribus ignosci-
mus; impietatem foveamus, impios damnamus.
Iesus autem demonem increpat, puerum sanat.
Correccio impios purget, ut purpuram, quae si
pulverulenta sit, virgin concutitur; non ut
ipsa laceretur, sed ut pulvis excutatur. Sic
prudens agricola ferrò luxuriantes ramos cincu-
minat; non ut in arborem seviat, sed ut arbo-
rem servet. Sic Christus fecit cum Thoma; à
quo amoturus perfidiam, Apostolatum non tollit,
nec conculcō pellit. Jo. 20.

Reges eos in virga ferrea. Apoc. 2. 27.
Rupert. hic id est, recta & severa iustitia disciplina,
qua non citò flecat in gratiam, vel
odium: quia vicit hæc, qui prædictarum victor
est passionum; bonumque habet Zelum, nun-
quam odiendo hominem, & amando vitium;
sed semper amando hominem, & odiendo
vitium. Hæc enim in Rectore Ecclesiæ animi
fortitudo, virga ferrea; id est, fortis, & recta,
disciplina est.

§. XI.

Correccio sit privata.

Joseph Gen. 45. 1. Fratribus revocaturus in me-
moriā peccatum, extraneos jussit exesse.

Cum Dominus vellet arguere Job, c. 42. 1.
solum convenit. Apud amicos palam laudavit:

Non locuti estis rectum, sicut servus meus
Job. 42. 7. *Sic Num. 12. 5. volens arguere*
Mariam, & Aaron, murmurantes in Moylen;
eos ad feederis tabernaculum seorsim præcepit ire
cum fratre. *Sic Christus Jo. 4. 27. Samaritanam solam, & secretò,* arguit; discipulis dimis-
sis, ut cibū emerent. Stella in Luc. 24.

Apprehendens eum de turba seorsim,
Marci 7. 33. Ad designandum: quod spiritu-
aliter fandi, & muti, secretè admonendi sunt,
atque docendi; nè ex humano rubore retrahantur
ab advertentia, & poenitentia. Dion. Car-
thus. hic.

§. XII.

*Varia requisita ad fructuosam Cor-
rectionem.*

Ecce constitui te DÉum Pharaonis. Ex. 7. 1.
Quasi innuerit: quod, nisi Deitatem induat privatus homo, minimè nuntiabit dura, &
acerba verba, principi; ex quo sperare bona pol-
lit, & timere mala. Ex. 32. 27. occidas unu-
quisque fratrem suum &c. Cur ad munus
ad eo durum Moyles Levitas selegit? S. Ambr.
ep. 56. sanctiora coeteris ad hoc munus eliguntur
ministeria Levitarum, quorum portio DÉus.
Nesciunt enim parcere suis, qui nihil suum nō-
runt: quoniam sanctis omnia DÉus est. Baera
l. 3. c. 4. §. 33.

Etiam in secreta monitione, cum prudentia,
& cautis exemplis, procedendum est, sicut
Nathan 2. Reg. 12. 1. &c. Sunt quidam sicut
léones, qui rugitu suō alia animalia terrent, non
proprios catulos: sic illi alios, non propriam fa-
miliam. Summa Prædic. Correcçio.

*Perversi difficultè corriguntur: & stu-
torum infinitus est numerus.* Ecclæ. 1. 15.
Hebr. quod depravatum, vel perversum
est, non poterit quis reconcinnare: & di-
minutio, vel defectus, non poterit nu-
merari.

TITULUS XLI. CREATURÆ.

§. I.

Omnes bona, & utiles.

Introduxit me Rex in cellaria sua. Cant.
1. 3. Modus contemplandi in Creaturis pro-
videntiam DEI erga nos. Quid sunt ma-
ria, & flamina, pīcibus referta, nisi quedam
Dei cellaria ad reficiendum? quid aēr volatilibus;
aut terra animalibus, arboribus, & plantis;
abundans? nisi quedam promptuaria ad tuam
nutritionem. Quid mineralia, ubi aurum &c.,
nisi thefauri DEI, ad te locupletandum. De
Pontechic. Exh. 10.

Nihil est ordinatum, quod non sit pulchrum.
S. Aug. l. de vera Relig. c. 41.

Omnis natura, quamvis extrema, quamvis
infima, in comparatione nihil jure laudatur.
Id. ib.

Quid ita inutile videtur nescientibus, ut
cimices? si sanguisuga faucibus haferit, fumō
ejus exceptō, statim evomitur, & difficultas
urinæ hujus appositione laxatur. Pav. finus
podagræ fervorem mitigat. S. Hieron. l. 2. com-
tra Jovin. apud Doultrenian de amore l. 1. c. 1.
scđ. 10.

Alia esui, alia potui, alia aliis nascuntur usui.
Nihil vacat, nihil inane germinat terra. Quod
tibi putas inutile, aliis utile est; inō ipsum tibi
frequenter aliō usu utile est. Quod elcam non
adjuvat, medicinam fugerit: & sœpe eadem,
qua tibi noxia sunt, avibus, aut feris, innoxium
ministrant pabulum. S. Ambr. l. 3. hex.
cap. 9.

Nihil vile, aut abjectum, putandum est;
quod DÉUM habet authorem. S. Jo. Da-
masc. or. 1. de imaginib. Omnia, qua à Deo
creata

creata sunt, nobis bona sunt, & bona valde. S.
Chrysol. f. 89.

Tanta est nobilitas cuiuscunque vilissimæ
creature; utpote pili, paleæ, & cuiuscunque
etiam vilioris; quod tota philosophantium per-
itia omnem eis perfectionem, quam in illa crea-
vit DEus, comprehendere non valeret. S. Ber-
nardin. f. 51.

Dicit aliquis: ad quid valent pulices, qui
nos inquietant? responderetur: valent ad humili-
andum hominem; homo enim tumet super-
bia. Inquietatus à pulice humiliat se dicen-
do: Quid te exaltas pulvis, & cinis, qui
pulci non vales resistere? Jo. Gerson. Alpha-
bet div. amor.

§. II.

Creaturæ sunt scalæ ad Creatorem.

Ex Veteri, & Novo.

Posuit eum in paradiſo volupteatis. Gen. 2.

15. ut ex aspectu multam acciperet volupta-
tem, provocaretque ad gratitudinem. S. Chry-
sol. hom. 13. Certum est, quod homo stans
habuit cognitionem creaturarum; & per illa-
rum repræsentationem cerebatur in DEum; ad
ipsum laudandum, venerandum, amandum: &
ad hoc sunt creaturæ, & reducuntur in DEum.
S. Bonav. f. 13. de sublimit. fidei.

Ex omni ligno, paradiſi, comedere. Gen. 2. 16. Quod, n̄ fallor, idem est, ac
si diceret: facie; ut per res omnes conditas ad
me Conditorem asurgatis. S. Jo. Damasc. l. 2.
Orthod. fid. c. 11.

*Formatis igitur Dominus DEus cunctis
animantibus terre, adduxis ea ad Adam.*
Gen. 2. 19. Stauens DEus coram eo tot ge-
nera, creaturarum; potentia sua infinita con-
templanda ei præbuit materiam. Et sequitur
statim: *Immisit Dominus DEUS soporem in
Adam:* quem soporem Sept. dicunt quandam
extasim fuisse. Et credo, extasim illam cau-
tam fuisse ex Bonitatis, & Majestatis, Dei in-
finita consideratione; quam ostendit in formati-
one tam diversarum creaturarum. Diez. conc. 2.
in Comm. Virg.

Cœli enarrant gloriam DEI. Ps. 18. 2.
Hebr. *Cœli scribunt gloriam DEI.* Cant. 5.
14. *Manus illius tornatiles aurea.* Alii:
manus ejus volamino aurea.

*Quam magnificata sunt opera tua Do-
mine!* Ps. 91. 6. Quocunque aspiceris ædi-
ficium, tuum est. Vides solem, vides stellas,
vides lunam: hoc ædificare. Debes enim cogi-
tare, & dicere: si sol, & luna, & cœlum, &
stella, Deo serviant; quare ego non serviam?
Cœlum servit, terra servit; & infelix ego homo
non servio. Quid erigeris in cœlum? & cogita-
tio tua transcendit in cœlum? ecce à pulice vulne-
raris! S. Hier. in Ps. 91.

Audierunt omnia verba oris sui. Ps.
137. 4. Nulla est pars Creaturæ, & supernæ,
& infimæ; qua non emittat vocem quavis tubâ
clariorum, prædicantem nominis Dei magnificen-
tiam. S. Chrys. hic.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

*Sanctius Dominus in omnibus operibus
suis.* Ps. 144. 17. Omnia ista DEI opera sunt:
proponuntur, suscipiuntur, laudantur, opera
celebrantur; de operatore taceat. Ergo in ope-
ribus volo laudare Creatorem; ingratum non
amo laudatorem. Laudas, quidquid fecit; ta-
ces de illo, qui fecit? Quasi vero, nisi ille tan-
tus esset, invenires, quod laudares. In eo,
quod vides; quid ibi laudatur? species, utilitas,
aliqua virtus, aliqua potentia, rerum istarum:
ut pulchritudo te deleat; quid pulchrius faci-
ente? Si utilitas laudatur; quid illò utilius, qui
fecit omnia? Si virtus laudatur; quid illò po-
tentius? à quo etiam facta non dimittuntur,
sed reguntur, & gubernantur omnia. S. Au-
gust. hic.

*Num, quem diligit anima mea, vidi-
fis?* Cant. 3. 3. Sponsæ charitas eō devenit,
ut sponsum omnia putes; n̄ usquam eō careat.
Si ad vineas divertit, *botrus Cypri dilectus
meus mihi,* Cant. 1. 13. In campo florem
illum agnoscit. Si aromata fragrant, Christus
myrra illi est. Si sylvas adit, malus est inter
ligna. Si montes subit, Christus est cervus.
Breviter, n̄ a Christo unquam avocet, illum
ubiq; ea esse dicit, quæ ipfi in oblectamentum ob-
jeceris. Olival. 3. Strom. hic.

*Paululum, cum pertransisset eos, in-
veni, quem diligit anima.* Cant. 3. 4. In
triplici Creatura sua investigari, & agnosciri, po-
test DEus: in Mundi, & ad ejus ornatum crea-
tus; in Homine; & in Angelo. Has singu-
las circuit, & pertransit, anima DEUM sitiens;
ut eum, quem querit, inveniat. Rich. à S.
Viët. hic.

Cœcus quidam. Luc. 18. 35. Vident
taceti, cum cernentes hunc Mundum immensum
pulchritudine rerum conditarum, collatione fa-
cta, conspicunt & ipsum Mundi opificem,
Orig. in Matth. c. 13.

*Quærere DEum; si forte attrahent
eum, aut inventant.* Act. 17. 27. Verbum
attrahere dici solet de cœcis, qui palpando viam
quarunt: quia in hac vita tantum per vestigia
Creaturarum investigamus DEum; & palpando
creatura, in illis quasi DEum attrahamus. Alii
putant, vocabulum esse Musicum, significans
tautum psalterii, vel cithara: creatura enim
velut chordæ instrumenti Musici a DEO facti;
ex quorum tactu per cognitionem mirus pro-
dit sonus. Hic sonus vocatur Job. 38. 37.
concentus cœli. De Ponte. in Cant. 3. Exh.
1. §. 2.

Ex Patribus, & aliis.

Sol oculus est Mundi, jucunditas diei,
cœli pulchritudo, naturæ gratia, præstantia crea-
turæ. Sed quando hunc vides, auctorem
ejus considera; quando hunc miraris, lauda ipsius
Creatorem. Sitam gratias est sol, consors, & par-
ticipes creature; quam bonus est sol ille justitia?
S. Ambro. l. 4. hex. c. 1.

Quamcumque creaturam aspicerimus,
fulgurat DEI notitiam; dum ex creaturis
Ddd Creator

Creator agnoscitur. S. Hieron. in Ezech. cap. 1.

Circumeat animus tuus per universam Creaturam; undique clamabit tibi Creatura: DEUS me fecit. Quidquid te delectaverit in arte, artificem commendat. S. Aug. in Ps. 26. Enarr. 2.

Quid non pro suo genere, ac pro suo modulo, habet similitudinem DEI? quandoquidem DEus fecit omnia bona valde; non ob aliud, nisi quia ipse summè bonus est. Id. l. 11. c. 5. de Trinitate.

Interroget se anima: Quis fecit hæc omnia? Quis creavit hæc? Quis te ipsum? Quid sunt ista, quæ consideras? Quid? in quo consideras? &c. Id. in Psal. 99. Enarrat.

Ineffabili dulcedine teneor, cum audio, bonus Dominus! consideratisque omnibus, & collustratis, quæ forinsecus video, quoniam ab ipso sunt omnia; etiam cum mihi hæc placent, ad illum redeo, à quo sunt: ut intelligam, quoniam bonus est Dominus. Id. in Ps. 134. enarrat.

Disce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem. Ne terreat te, quod ab illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Id. in Ps. 39.

Circumspice mihi ver, & diversi generis flores, in similitudine disparata; rosam quidem rubeam, Liliū autem album: ex una fanè pluvia hæc flunt, & ex una terra: quis hæc discernit? quis operatur? S. Cyril. Jeros. Catech. 9.

Hæc universa Mundi moles perinde est, ac liber literis exaratus, palam contestans, ac deprædicans, gloriam DEI; illiusque augustinianam majestatem annuntians tibi intelligentiæ creaturæ. S. Basili. hom. 11. hexam. In manus dedit DEUS hominibus librum suò digitò concinnè descriptum, quasi precearium; ut eō apertò, & subinde evolutò, nunc ejus omnipotentiam, nunc sapientiam, modò alia, & alia Deitatis attributa, leciteamus. At quorsum liber aureis notulis pulcherrimè picturatus, mysteriisque rerum abditarum abundans? si tamen illum nec in manus sumas, nec lineam unam legas. Fernandius in Gen. 1.

DEus res creates in morem scalæ adaptaverit; per eas fui amantibus ascensum ad se adstruxit. S. Basili. Seleuc. or. 1.

Per ipsa elementa Mundi, tanquam per publicas paginas, significationem divinæ voluntatis accipimus: Nec unquam cessat divina eruditio; quando etiam de iis, quæ nobis famulatur, imbuimur. S. Leo f. 7. de jejuniis.

Utere, quomodo utendum est, creaturis visibilis: & quidquid in eis pulchrum, atque mirabile est, refer ad laudem, & gloriam, Creatoris. S. Leo f. 7. in Nat. D.

Licet undecunque proficere, ac doceri. Omnia sere mysticos offerunt intellectus; &

facile est, ex qualibet re morum figurare venditatem. Nihil ita creatum est per se, nihil ita simplex, cui non sit aliquid; unde doceamus, vel cavere noxia, vel salutaria providere. Hildebertus ep. 16.

Mundus, & omnia, quæ cold, & terrâ continentur; quadam clarissima DEI Sapientia signa sunt. Rupert. lib. 1. in Gen. cap. 5.

Omnia ad æternam beatitudinem capessantem à DEO sunt omnia ordinata; ita ut etiam corporalia, & mortalia, dum transeunt, dum in usum veniunt, aut in considerationem recipiuntur: subserviant. Sim. Cass. lib. 12. cap. 17.

Qui tantis rerum creaturarum splendoribus non illustratur, coecus est: Qui tantis clamoribus non evigilat, surdus est: qui ex omnibus his effectibus DEUM non laudat, mutus est: qui ex tantis indiciis primum principium non advertit, stultus est. S. Bonav. diæt. sal. Itin. mentis in DEum. t. 1.

Omnes creature istius sensibilis Mundi sunt embræ resonantiae, & picturæ; sunt vestigia, simulacra, & spectacula, nobis, ad contundendum DEUM, proposita, & signa divinitus data. S. Bonav. ib. c. 2.

Concta haec, quæ videntur, sunt quoddam speculum, per quod cognoscitur Deus. S. Laur. Just. de virt. Fidei c. 2.

Cogita rerum principium, quod est nihil; & lauda potentiam: Attende ordinem; & mirare sapientiam: considera finem; & occurret tam benigna utilitas, quam utilis benignitas Creatoris: nam suā Bonitate, & nostrâ utilitate, fecit omnia DEus. Hugo de S. Charo Prologo in Gen.

Speculum sunt creature, quæ repræsentant Creatorem. v. 9. terra cum arboribus repræsentant potentiam Dei; aqua, quæ ablœunt & mundant, misericordiam Dei &c. S. Vinc. Fert. fer. 2. post Ramos.

DEus depinxit hunc Mundum, tanquam tabulam plenam imaginibus ad repræsentandum. Id. de S. Dominico.

Si quis intraret domum, & in introitu sentiret calorem, & appropinquans majorem crederet ignem esse interius, eti ignem non videtur. Sic considerans res Mundi per pulchritudinam, credo, quanto magis appropinquat Deo, tanto pulchriora, & meliora inventi. S. Thom. opusc. 3. c. 3.

A quoddam sancto viro secrete scio, quod post quosdam excessus, quos aliquando habuit; postmodum ad odorem florum sic immutabatur spiritus eius; quod quasi ridebat ad predictos excessus. Id. in Gen. c. 27.

Nulla tam exigua, & tam vilis, creaturula est; in qua non relueant hæc tria invisibilia: Potentia, Sapientia, Bonitas. Blofius Parad. anima. cap. 28. Si vel folium arboris contemplari volueris, deprehendes in eo stupendum quoddam artificium. Id. ib. cap. 29.

Pueri

Pueri mirantes in Libris aurum, aut picturam, privatim libri medullam, id est, doctrinam. Non contemplare pulchritudinem creature; sed lege, quod in ea scribitur: ut felices ames tantam pulchritudinem. Authorum, & Creatorem. Stella de cont. Mund. cap. 38.

Sol in vitro reflexus, vel aqua. Lem. *Reflexum facilius.* Subintellige, intuemur. Just. Lips. in not. ad l. i. polit. ut solem deficientem non directe, sed in aquis intuemur; sic DEUM in operibus. Pincelli.

Perpicilia. Lem. *Non ipsa, sed per ipsa.* Non creaturas, sed per ipsas DEUM. Idem.

§. III.

Creaturarum usus, & abusus.

Vade ergo, & comedere in latitia panem tuum; & bibe cum gaudio vinum tuum. Ecclæ. 9. 7. Literali sensu; in latitia, & corde bono, uti quis dicitur bonis sibi à DEO concessis; cum modestè utitur, & ad naturæ necessitates. Hic est enim proprius usus rationalis Creaturæ; propterea inquit, *Panem tuum:* Nam qui inexhaustè cupidine gulæ, ventrique, deserviunt; pecorum vitam potius consecutantur. Olympiodor. hic.

Reliquum est, & qui gaudent, tanquam non gaudentes. 1. Cor. 7. v. 30. Gaudet, sed tanquam non gaudet; qui sic de temporalibus bonis hilarescit; ut tamen semper tormenta perpetua consideret. Emit autem, sed quasi non possidens; qui & ad usum terrena preparat; & tamen cautâ cogitatione provideret, quod hæc cito relinquet. Mundò quoque utitur, sed quasi non utatur; qui & necessaria cuncta exteriora ad vitæ suæ ministerium redigit; & tamen hæc eadem non sinit mentis suæ dominari. S. Greg. hom. 36, in Evang.

Res aliae sunt, quibus fruendum est; aliae, quibus utendum: illæ, quibus fruendum est, beatos nos faciunt; isti, quibus utendum est, tendentes ad beatitudinem, adjuvamus; & quasi adminiculamus, ut ad illas, quæ nos beatos faciunt, pervenire, atque his inhære, possimus. Si redire in patriam volumus, ubi beati esse possumus, utendum est hoc Mundō, non fruendum. S. Aug. l. I. de doctr. Christ. c. 3.

§. IV.

Placeat Creator præ creaturis.

Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi. Cant. 2. 3. Perpendit S. Bern. s. de

Nat. V. non dixisse sponsam: sub umbra illius, quam, sed quem &c. quia non petebat umbram, sed potius lucem meridianam: *Indica mibi, ubi cubes in meridie:* Optabat enim sponsum in seipso videre. De Ponte hic Exh. 26. §. 4.

Fili, tu semper mecum es; & omnia mea tua sunt. Luc. 15. 31. S. Chrysol. f. 4. hoc est dicere: pater illum rediisse patri; permitte pari, filiom suscepisse: nec ille aliud, quam patrem quæsivit; qui veniens non filii, sed mercenarii, loco voluit collocari. Sint tibi omnia; illi sufficit pater.

Nolite diligere Mundum. 1. Jo. 2. 15. Fuge creaturas, si vis habere Creatorem: Omnis creatura vilescat, ut Creator in corde dulcescat. S. August. hic. Sylveira in Luc. 15. 31.

Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua, & tam nova; serò te amavi! Ecce intus eras; & ego foris: & ibi te quærebam; & in ista formosa, quæ fecisti, deformis irrueram. Me cum eras; & tecum non eram. Ea me tenebant longè a te: quæ, si in te non essent, non essent. Id Confess. l. 10. c. 27.

Non tibi ita placet, quod fecit; ut recedas ab eo, qui fecit. Sed si amas, quod fecit; multò magis eum, qui fecit. Si pulchra sunt, quæ fecit; quanto magis pulchrior est, qui fecit. Id. in Ps. 148.

Miscellanea.

Cœcus feci via mendicans. Luc. 18. 35. Clara est effigies hominis positi in hujus vita via. An non mendicant homines? voluptates, divitias, honores; à cibo, pecunia, agro, ædibus, veste; à terra, aere? Nulla dies est, quæ non à creatura miserissimus homo mendicet. Et, cum ita egens sit, quid accipiat? cœcus non videt. Quæ putat munera, ludibria sœpe sunt; & unde multum credit, vacuus remanet. Goliath 1. Reg. 17. 51. ensem accipit; putat defensionem suam accipere: finietur vita ejus, & patebit; non defensionem, sed mortem accepisse. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 4. hic.

Inspexi cœtera infra te; & vidi, nec omnino esse, nec omnino non esse. Esse quidem, quoniam abs te sunt; non esse autem, quoniam id, quod es, non sunt: id enim vere est, quod incommutabiliter manet. S. Aug. Conf. l. 7. c. 11.

Omnis creatura, velit, nolit, uni DEO, & Domino suo subiecta est. S. Aug. l. de agone Christ. c. 7.

Vide plura tit. Mundus. Terrena.

Vanitas.